

105438

31/8.39

Koht: Fullkommen nøytralitet.

Hambro: Hvordan stille sig i et gitt tilfelle.

Sven Nielsen: Hvor skal vi stille oss? Farlig å drøfte det for en stat som hevder absolutt nøytralitet.

Koht: Har "si meaning" hvis vi ikke kan være nøytrale. Koht har hatt besøk av den britiske minister som stillet ham (Koht) enkelte spørsmål i denne forbindelse. Koht ga intet svar.

Andersen Rysst: Håper å få de rivaliserende stormakter til å tro at vår nøytralitet blir en gjennomført objektiv nøytralitet.

8/9. 39:

Engelsk forslag om maksimalkvoter for utførsel for å legge økonomisk trykk på Tyskland.

Hambro: Slikt forslag fra England er i realiteten u h ø r t å by noen selvstendig stat.

7/10. 39:

Koht midfornøyd med ordlyden av engelsk godkjennelse av vår nøytralitet.

Vansker skipsfart og handel. 5/9: Note maksimalkvoter utførsel til Tyskland.

12/9: Skipsfartsavtaler fordres av England, som truer å stanse kullutførselen til Norge.

Koht: Det vilde være helt unøytrett om regjeringen skulde avhende til England en part av vår tonnasje.

26/9: Første skipsfartsdelegasjon med Urbye som formann. Samme dag 16 punkter angående handelen og "ynskjemål" fra engelsk side.

Mowinckel: Engelske krav ganske forferdende overfor et nøytralt land.

25/10.39:

Skipsfartsdelegasjonen hjem 5/10. Oppgaven var å forhandle om almene "fyresetninger" for tonnasje, på britisk side var man først og fremst interessert for tonnasje, 150 tankbåter (av 215) utgjørende 1.200.000 tonn - timecharter 8 sh. dw. + omkostninger. Opprettholde linjefart på England.

Mowinckel: Forutsetning for tonnasjeavtale er varebytteavtale.

Tonnasjeavtalen må ikke tre i kraft før varebytteavtalen i orden.

Koht: Normalt varebytte opprettholdes.

-2-

24/10 - 11/11: Drøftelser i London av 2. delegasjon i anledning tonnasjeavtalen-arrangement P.M. - forutsetning handelsavtale (drøftelser i Oslo).

Stadig uthaling om forhandlingene av varebytteavtalen.

Mowinkel: Presset fra England foranlediget tonnasjeavtalen

fra 12/11 gjen igang med tonnasjeavtalen uten handelsavtalen.

Vi har lagt pengene på bordet før vi har fått de varer vi skulde ha

9/12. 59:

Utvidet utenrikskom. Stortingets presidentskap.

Koht: Sovjets Åtak på Finland ble behandlet. Finland vendte sig til Folkeforbundet. Samrådsmøte mellom utenriksministrene i Sverige, Danmark og Norge. Hambro går inn for eksklusjon av Sovjet Unionen. Forslaget fremkommet fra sør-amerikansk stat, støttes av Frankrike, derpå England.

..... Mowinkel slår fast at hele vår politiske fremtid er knyttet til Vestmaktene.

Mowinkel: Tyskland må bli mer og mer utilfreds med hvordan vi hevder vår neutralitet.

Koht understreker at det ikke er de tyske men de engelske krav som er vidtgående, Post. Handel. Norge blir betraktet som engelsk provins.

Mowinkel uttaler sig om det engelske press og fortsetter: "hvor skal vi ha hvis vi ikke kan være neutrale?" Det kan ikke være tvil.

Lykke: Et av de alvorligste møter.

Anderssen Rysst: Et av de alvorligste møter i Stortinget.

Sundby: Stillingen alvorlig, Vanskelig å holde sig neutrale.

Nygaardsvold: betegner Sovjets angrap på Finland som røtt og brutalt og en trussel mot selve folkefriheten.

Keseid: Uforsvarlig ikke å sammenkalde stortinget. Farligste situasjon på 125 år.

Sven Nielsen : Sannsynligheten større enn bare muligheten for at Norge blir angrepet av Russland. Urigtig å kalle dem (sovjet) gangstere og banditter, make til hyklari som den russiske statsmann har utvist her gangstere ikke prestert. Vi har ikke miner, ikke antitankskyts, ikke luftvernskyts ingen håndgranater ved Sv. N. regiment. Norges forsvarsråd bør innkalles.

-3-

Moseid: Stortinget bør få anledningen til å følge utviklingen, spørsmålet om å være fritt folk eller ikke. Stortinget kommer ellers til å handle i blinde.

Sundby: Norge har den eneste nasjonalforsamling som ikke er inne (muligens unntagen Belgia).

14/12. 39:

Moseid: protesterer mot at Regjeringen og den utvidede utenrikskomite konsekvent holder Stortinget utenfor drøftelser og avgjørelser av livsviktig betydning for vårt folks fremtid. Etter min mening er det Stortinget og kun Stortinget som har folkets myndighet til å handle på dets vegne der det dreier sig om varen eller ikke varen. Regjeringen og den utvidede utenrikskomite har sitt ansvar overfor Stortinget men Stortinget har sitt direkte ansvar overfor det norske folk.

Koht: Forhandlinger i Oslo om varebytteavtale. Forutsetning normal handel til alle sider - England føler sig ikke langer bundet til handel på normalt fredsgrunnlag - England krever ved hjelp av Norge å svekke ut Tyskland. Press på Norge fra England fordi Norge lå således til at det var den britiske regjering som hadde makten. / ^{til å presse.} Hvis tyske repressalier var man i "røynda" i krig. England bygger på sin makt og vil tvinge sig fram, tvinge oss ut av neutraliteten.

Borinokel: Hvorledes er Sveriges stilling handelsavtale med England. Er den handelsavtale av en uforutsatt art som den handelsavtale er, som England nu vil påtvinge oss. Det er ganske sterkt at her har vi stiller hele vår store handelsflåte til Storbritannias disposisjon på betingelse av at vi skulde få en rimelig handelsavtale, og så opptrer Storbritannia overfor oss på denne måte, det truer altså med blokade.

Mundseid kritiserer Hambro som representant i Folkeforbundet.

Koht: Nøitral base når vi gjør som England vil. Ikke høve til ~~si~~ slik tvang mot Sverige som da har høve til å bruke mot oss,..... da er det klart at vi må vite hva side vi vil stå på. (England)

-4-

8/1, 40: Stortingsmøte for lukkede dører:

Koht: Stortingsmennene skal ha anledning til å følge utenriks-
politikken, og han uttaler at "ubrytelig nøytralitet" er den linje
som følges. Koht nevner prinsippet om nøytral handel og kommer inn
på tonnasjeavtalen som skulde bindes sammen med handelsavtalen.
Koht konstaterer at den britiske regjering ikke går fram på
"hedersmanns vis".

Fraktavtalen blev vedtat 20/11 -40 av rederforbundet. Fraktens var
adskillig mer tilfredsstillende enn antydnet i begyndelsen, men
den britiske regjeringen kan være ennå "mervelnøgd".

I desember kom England med "trugsmål" om blokade av Norge. Note
fra England angående senkning av tre båter utenfor norskekysten.
Sterkere trugsmål har aldri tidligere vært mot norske nøytralitet.
Hvis iverksettelse, trekkes Norge inn i krigen. Kong Håkon har
telegrafert til kong Georg.

Koht: Britiske føremål drive oss inn i krigenKoht
nevner noten fra Sovjet og taler om at det kan bli unøgeleg
å holde balansen. Fare truer oss. Vanskeligere dag for dag å
være nøytral.

11/1 -40.

Koht: Forespørsel fra vestmaktene angående hjelp til Finland
på grund av den truelse som undertrykkelse av dette land vil
bringe over hele Skandinavia. Sverige vil hjelpe på kommersielt
grunnlag. Norge vil hjelpe innenfor Håagerkonvensjonens ramme.

Hambro: Første avsnitt i svaret til Vestmaktene bør være mer
positivt. Det bør meddeles Vestmaktene at Finland finner det
betryggende at Norge og Sverige er nøytrale.

Mowinkel: Enig. Konstaterer at England vil ha oss med i krigen.

Koht: Taler om at han blir betraktet som skolegut.

Lykke: Stortingsmennene går her og føler sig nokså/^{meget}utenfor.

-5-

Utenrikskomiteen eneste som vet noe.

Hambro: Sverige viser mangel på mannsnot. Ønskelig å markere mer standpunkt. Opplysninger som Koht har gitt (om noten fra England) har rystet oss alle.

Mowinckel: Redd for panikk i Oslo hvis noten blir kjent. Varsom med å meddele noe.

Koht: Skade hvis offentliggjørelse av engelske note. Samtale mellom utenriksråd og engelsk legasjonsekretar som ønsker at man skal forhindre at pressen får greie på det engelske kravet. (! !)

.....
Lagnad til Finland interesserer Norge i stor man.

-5-

30/1 -40:

Si: Det at Storbritania mener å kjempe for sitt liv kan ikke berettige det til å sette Norges eksistens på spill.

Koht: England holder sig til sine livsinteresser ---- i røynda malmutførslen. Jernmalen nødvendig for fertssettelse av krigen. England har midler til å sette i verk. Norge vil forevare nøytraliteten sin.

Mowinkel: Forbauset over den britiske note. Storbritania må naturligvis være opmerksom på at vi gjør det meget store tjenester i denne krig, men at vi selvfølgelig ikke kan gå så langt at vi tillater noen å krenke vår nøytralitet. Utøver nøytralitetens grenser kan vi ikke gjøre Storbritania tjenester, men i virkeligheten er de tjenester vi gjør Storbritania så mange og så store at det er et under at ikke den annen part sier at de tjenester vi gjør går utenfor vår nøytralitet. Et for eksempel Tyskland med ro har møtt den tomassjeavtalen som stiller en så stor del av vår tonnasje til Storbritannias disposisjon til fakter som ligger langt under verdensmarkedets fakter og derved i virkeligheten gjør at vi betaler store bidrag til Storbritannias krig, at det har gått så vidt rolig med som har gledelig overrasket meg. Jeg var engstelig for at Tyskland kunde møte denne tomassjeavtalen med en erklæring om at efter dette anså det ikke norske skip for nøytrale, så store og vittrekende er de tjenester vi der gjør Storbritania, og vi får igrudden overmåte liten takk for det, og når det kan få et sånt utslag som i denne noten, synes jeg vi har all grunn til vid lillighet og når det passer å bringe¹ Storbrit. erindring om hvorledes vi hjälper det i krigen.

.....Mowinkel: Jeg kan godt forstå at man ikke vil drøfte spørsmålet i en såvidt tilvik forsending som denne.